

РЕЦЕНЗИЯ

от

Член-кореспондент на БАН проф. д.а.н. арх. АТАНАС КОВАЧЕВ

Ръководител на Отдел „Инфраструктурни проекти“,
Лесотехнически университет, София;

Декан на Архитектурен факултет и
Ръководител на катедра „Архитектура и урбанистика“,
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, Варна,

Директор на „Институт за интегрирано управление на общините“ при
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, Варна.

ОТНОСНО:

Дисертационния труд на арх. ПЛАМЕН ГЕНОВ на тема: „Архитектурно-функционални решения и модели на защитето жилище“ за присъждане на образователната и научна степен “Доктор” по Професионално направление: 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност: „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли”.

Рецензията е представена в качеството ми на:

- член на Научното жури, назначено със Заповед N 239 от 20.03.2017 г. на Ректора на ВСУ „Любен Каравелов“, София на основание на чл. 4, ал. 2 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на чл. 29 от Правилника за развитие на академичния състав на ВСУ „Любен Каравелов“ и решение на Факултетния съвет на Архитектурния факултет при ВСУ „Любен Каравелов“, (Протокол N 2/16.03.2017 г.)
- рецензент по конкурса с решение на Научното жури от първото му заседание, състояло се на 18.05.2017 г.

ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е в обем от 248 страници текст, 317 фигури, 24 таблици. Съдържа: въведение, 6 глави, заключение, списък на използваната литература - от които 100 заглавия на кирилица, 32 заглавия на латиница и 34 - електронни.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРАЦИОННИЯ ТРУД

В труда са обосновани: изследваният проблем, актуалността, обекта, предмета, целта и задачите, обхвата и границите, подхода и методите на изследване.

Актуалността на изследването е свързана с факта, че понастоящем хората с увреждания са около 10 % от населението на Европейския съюз, което прави проблема с изграждане на защитени жилища социално значим и едно от неговите решения е проектирането и изграждането на подобни жилища.

Целта на изследването е да се проучат, изследват и анализират елементите на архитектурно-функционалните решения на съществуващи защитени жилища на територията на Р. България и в чужбина, и се разработят архитектурно-функционални решения и модели за тяхното приложение.

Задачите на изследването включват:

- Проучване на съществуващи защитени жилища на територията на Р. България;
- Анализ на социалната услуга в общността „защитено жилище“, предоставяна в Р. България и други страни;
- Сравнителен анализ по специфични особености на защитено жилище; Изработване на практически указания за проектиране на защитено жилище; Прецизиране на класификацията на защитеното жилище с отчитане на: психическите и физическите характеристики на личността; сензорните нарушения и увреждания;
- Разработване на архитектурно-функционалните решения и модели на защитено жилище и др.

Методиката на изследването включва :

- Анализ и синтез на изходни данни по предоставени документи;
- Сравнителен метод за степенуване на предимствата на анализираните защитени жилища;
- Обработване на резултатите и табличното им, и графично представяне.

Очакваният ефект и резултатите от изследването са свързани с подпомагане на социализацията на хора нуждаещи се от помощ в общността, включително и на специалистите работещи с тях, чрез създаване на архитектурно-функционални модули и модели основани на проведените изследвания.

В Глава I. „Литературен анализ“ последователно се разглеждат: състоянието на проблема и появата на социалната услуга в общността. Прието е **определение за защитено жилище** - в Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане е записано: *„Защитени жилища“ са форми на социални услуги, в които хората водят независим начин на живот, подпомогнати от професионалисти.* Разгледани са видовете защитени жилища в Р. България, които са 3 типа - защитено жилище за хора с умствена изостаналост; защитено жилище за хора с психични разстройства; защитено жилище за хора с физически увреждания. Приетото разделение е по възраст, пол и диагноза. Нерегламентирано разделение се прави по семеен статус, религия и по степен на усвоени знания и умения.

Внимание е отделено на социалната услуга в общността извън Р. България и са анализирани характеристиките на различни защитени жилища:

- „Групов дом“ е частна къща - дом на хора, които не са от едно и също семейство, нуждаят от социална помощ и не са в състояние да живеят сами без подходящи грижи.
- „Дом на половината на пътя“ позволява на хората с физически, ментални и емоционални увреждания или от престъпните среди да се интегрират в обществото.
- „Трезви домове“ - подпомага наркозависими в прехода си от клиниката към самостоятелен живот без наркотици.
- „Три четвърти дом“ се разглежда като нещо средно между регулиран „Дом на половината на пътя“ и постоянно жилище.
- „Къщите за възстановяване“ осигуряват спешен подслон на лица с ниски доходи, нуждаещи се от място, където да се възстановят след природни бедствия.

Глава II. „Посещение на защитени жилища“ разглежда работата на дисертанта свързана с натурното обследване на защитени жилища. Посетени,

фотографирани, заснети архитектурно (със съответното разрешение) и анализирани са 20 защитени жилища. Посетени, снимани и анализирани, без да са заснемани архитектурно са още 36 защитени жилища. Анализирани са словесни свидетелства от потребители на социалната услуга в общността „Защитено жилище“, с цел установяване на предпочитанията им към архитектурата на защитеното жилище, в което биха искали да живеят или как биха искали да преустроят защитеното жилище което сега обитават.

Защитените жилища са разгледани в следната последователност: на **първо място** - защитено жилище за хора с умствена изостаналост с оглед на това, че те са най-многобройни; на **второ място** - защитено жилище за хора с психично разстройство, защото те следват по честота; и на **трето място**, най-рядко срещаните се - защитени жилища за хора с физически увреждания.

Всяко защитено жилище е представено с функционални схеми и фотоснимки, придружени от обяснителен текст. Направен е сравнителен анализ с цел установяване на различия/прилики и повтарящи се зависимости.

Анализирана е спецификата на функцията на защитеното жилище, която освен терапевтична и обучаваща може да се определи и като хибридна, интегрална, споделена, многолика.

Глава III. „Архитектурно-функционални решения“ разглежда проблемите, свързани с проектирането на защитени жилища. Установено е че, проектирането им е ставало като към стандартни функционални схеми на традиционното жилище са прибавяни функционални единици на институция, например: „офис“, „манипулационна за медсестра“, или са отнемани – например: „кухнята за готвене“ е извадена от състава на помещенията на защитеното жилище и храната се доставя от „кухня-майка“.

Глава IV. „Норми за проектиране на защитени жилища“ анализира нормите в Р. България и разглежда чуждестранния опит.

Глава V. „Указания за проектиране на защитени жилища“ е посветена на анализиране и предлагане на указания за проектиране на защитени жилища.

Глава VI. „Графични модели на защитено жилище“ включва концепция за създаване на графични модели на защитено жилище и предлага композиционни модули и решения.

Апробация на резултатите на изследването:

Резултатите от изследването са изнесени в доклади на:

- Седма научна конференция с международно участие и изложба „Гражданската безопасност 2014“, МВР Академия, 20-21.03.2014 г. София ;
- XIV-та Международна конференция ВСУ'2014, 5-6.06.2014 г., София;
- XV-та Международна конференция ВСУ'2015, 5-6.06.2015 г., София;
- XVI-та Международна конференция ВСУ'2016, 9-10.06.2016 г., София.

Ориентация на резултатите от изследването

Резултатите от изследването са насочени към: Министерството на труда и социалната политика; Инспектората към изпълнителния директор на Агенцията по социална политика; Комисията по здравеопазване в Народното събрание; Доставчиците на социални услуги; преподаватели от специализирани в областта на архитектурата и строителството висши учебни заведения; проектантите на защитени жилища; съдебни експерти изготвящи експертизи свързани със защитени жилища и др.

Приноси на дисертационния труд

Научни : На базата на извършено проучване на съществуващи защитени жилища на територията на Р. България, осъществено чрез архитектурно заснемане, фотографиране и провеждане на структурирано интервю с научно-изследователска цел, е направен сравнителен анализ, като са дадени съществените различия във функционалните решения и интериора на традиционното жилище, защитеното жилище и защитено жилище за хора с множествени заболявания.

Научно-приложни :

- На базата на систематизирано проучване на прототипите на защитеното жилище е създадена класификация, като се отчитат архитектурни показатели във връзка с медицински критерии (диагнози) и социометрични показатели (пол, възраст). За първи път се обсъжда проблема за

настаняването на хора с психично разстройство и физическо увреждане в защитени жилища, както и жени потребители на социалната услуга в общността наречена защитено жилище, които са бременни или отглеждат децата си;

- Създадени са модули и модели на защитено жилище за потребители с умствена изостаналост, психични разстройства, физически увреждания;
- Разработени са практически указания, направен е сравнителен анализ на показатели и норми за проектиране на защитено жилище по литературни данни и архитектурно заснемане.

АВТОРЕФЕРАТ.

Изготвен е съгласно изискванията и отразява основните части от дисертацията, с което се дава възможност да се очертаят постигнатите приноси, които приемам.

ПРЕПОРЪКИ.

1. Препоръчвам дисертационният труд да бъде издаден като самостоятелна **монография** на български, а по възможност и на чужд език.

2. Към арх. Пламен Генов имам препоръка да увеличи публикационната си дейност, като публикува **научни студии и статии** у нас и – особено в чужбина в реферирани издания и издания с Импакт Фактор, което ще даде възможност за цитиране на неговите, изводи и предложения от български и чуждестранни автори, и ще го утвърди като учен с позиции в областта, в която работи.

ВЪПРОСИ:

Към докторанта имам следния **въпрос**:

1. В кои насоки виждате развитие на труда с разработване на сходни проблеми, „подавайки ръка“ за нови научни изследвания от вас или от други автори и специалисти, очертавайки тематика с разнообразни аспекти в различни научни направления.

ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ

Познавам Пламен Генов от много години. Следя с интерес неговото развитие. Той има потенциал за научни изследвания и насочването му към

докторантура бе закономерен процес. През годините той се утвърди и като специалист с богата и успешна проектантска и реализаторска дейност – списъкът с неговите проекти и успешни реализации е богат и съдържателен.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Квалификацията на **арх. Пламен Генов** и досегашната му работа ми позволяват да констатирам, че е **разработена качествена и полезна за теорията и практиката дисертация**, а докторантът показва с този труд, че може да анализира, синтезира и прогнозира проблеми, формулирайки изводи и предложения в разглежданата област.

Приемам дисертационният труд на арх. Пламен Генов за завършен.

В настоящия си вид той представлява изследване по актуален за българската наука и практика проблем на съвременния етап, разработен самостоятелно от докторанта.

По своята структура и формулираните приноси дисертационният труд покрива критериите за получаване на образователна и научна степен „Доктор“, която на съвременния етап е трета степен на обучение у нас.

Спазени са изискванията на ЗРАСРБ (обн. ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г., с последвали изменения и допълнения), Правилника към него и нормативните документи на ВСУ „Любен Каравелов“, София в тази област.

В качеството си на член на Научното жури и рецензент на дисертационния труд давам своя положителен вот „ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР“ на арх. ПЛАМЕН ГЕНОВ по научна специалност: „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли“, професионално направление: 5.7. Архитектура, строителство и геодезия.

Рецензент:

.....
(Член-кореспондент на БАН, проф. д.а.н. арх. АТАНАС КОВАЧЕВ,
Чуждестранен член на Руската академия на архитектурата и строителните науки)

София,
05.06.2017 г.